

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут людини

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій Жильцов
« 29 » 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи психотерапії»

для студентів

спеціальності 231 Соціальна робота

освітнього рівня першого (бакалаврського)

освітньої програми 231.00.01 «Соціальна робота»

спеціалізації Спеціальна психологія

Київ 2022

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2993/22
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціал)
« 29 » 2022 р.

Розробники:

Матвеев Віталій Олексійович, доктор філософських наук, доцент кафедри практичної психології

Викладачі:

Матвеев Віталій Олексійович, доктор філософських наук, доцент кафедри практичної психології

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри практичної психології

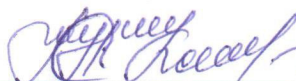
Протокол від 30.08.2021 протокол № 10

Завідувач кафедри

(Ольга Лозова)

Керівник освітньої програми

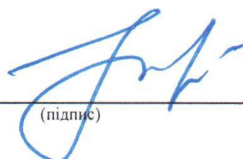
(Наталія Клішевич)

(підпис)

Робочу програму перевірено

01.02.2022р.

Заступник директора/декана

(Роман Павлюк)

(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	нормативна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/ 120	-
Курс	3	-
Семестр	6	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	-	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	злік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – поглибити здатність студентів діяти згідно з етичним кодексом психолога, з соціальною відповідальністю в комплексному розв'язанні проблем осіб, що мають психологічні проблеми; розвинути вміння надавати ефективну психологічну допомогу відповідно до клієнтського запиту з урахуванням типу проблеми та індивідуальних особливостей особистості.

Завдання навчальної дисципліни

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.02 Практична психологія підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Основи психотерапії» забезпечує **формування таких фахових компетентностей:**

- ЗК 3 Здатність застосовувати знання на практиці.
- ФК 14 Здатність діяти з соціальною відповідальністю та громадянською свідомістю.
 - ФК 16 Здатність до оперування методиками корекції та профілактики девіантної поведінки.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 7 Здатність до використання методик діагностики, корекції та профілактики девіантної поведінки.

ПРН 10 Обізнаність у різних галузях психології, знання психічних властивостей особистості на різних вікових етапах її розвитку.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Вступ до психотерапії							
Тема 1. Історичні та теоретичні основи психотерапії	16	4	4	-	-	-	8
Модульний контроль	2						
Разом	18	4	4		-	-	8
Змістовий модуль 2. Глибинні напрями психотерапії							
Тема 1. Психодинамічна психотерапія	16	4	4		-	-	8
Тема 2. Аналітична психотерапія	16	4	4		-	-	8
Тема 3. Характерологічний аналіз К. Хорні	14	4	4				8
Модульний контроль	2						
Разом	48	12	12		-	-	24
Змістовий модуль 3. Екзистенційно-гуманістичний напрям психотерапії							
Тема 1. Екзистенційна психотерапія та логотерапія	14	4	4		-	-	6
Тема 2. Індивідуальна психотерапія	14	4	4		-	-	8
Модульний контроль	2						
Разом	30	8	8		-	-	14
Змістовий модуль 4. Групова та сімейна психотерапія							
Тема 1. Групова та тренінгова робота у психотерапії	8	2	2		-	-	4
Тема 2. Робота психотерапевта з сім'ями	8	2	2		-	-	4
Модульний контроль	2						
Разом	18	4	4		-	-	8
Усього	120	28	28		-	-	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до психотерапії

Лекція 1-2. Історичні та теоретичні основи психотерапії

Історія становлення і сучасні етапи розвитку психотерапії. Релігійно-магічна психотерапія. Емпірико-наукова психотерапія. Теорія і практика системи Ф. А. Месмера. Суть поняття психотерапії. Види, підходи та методи психотерапії. Сучасний простір терапевтичного досвіду. Проблема інтеграції психотерапевтичних методів. Особистість психотерапевта. Етапи психотерапевтичного процесу. Етичні принципи психотерапевта. Основні скарги клієнта. Помилки і зловживання в області психотерапії. Юридичні аспекти психотерапевтичної діяльності.

Основні поняття: психотерапія, Ф. А. Месмер, А. Пюїсегюр клінічна і психологічна моделі психотерапії, психодинамічний напрям у психотерапії, біхевіорально-когнітивний напрям у психотерапії, гуманістичний та екзистенційний напрям у психотерапії, етичний кодекс психотерапевта.

Семінар 1-2. Історичні та теоретичні основи психотерапії

Змістовий модуль 2. Глибинні напрями психотерапії

Лекція 3. Психодинамічна психотерапія

Суть психодинамічної психотерапії. Визначення психодинамічної психотерапії. Елементи психоаналізу. Цілі та стадії психодинамічної психотерапії. Етапи трансферу. Два фактори виникнення неврозу: сексуальна конституція та інфантильні переживання. Метод вільних асоціацій. Аналіз сновидінь. Результати психоаналізу.

Основні поняття: психодинамічна психотерапія, трансфер, захист, опір, невроз, типи неврозів. сексуальна конституція та інфантильні переживання, катексис Ід (Воно), Его (Я) і Супер-Его (Над-Я), регресія, інтроекція, ідентифікація.

Семінар 3. Психодинамічна психотерапія

Лекція 4. Аналітична психотерапія

Особливості психотерапії К.Юнга. Індивідуальне і колективне несвідоме. Архетипи як структурні елементи людської психіки, що приховані у колективному несвідомому Архетипи і творчість. Поняття екстраверта та інтроверта. Чотири етапи психотерапевтичного процесу за К.Юнгом. Особливі вимоги до особистості аналітика. Техніки психотерапії за К.Юнгом. Процес індивідуації Процес і значення сновидінь. Метод ампліфікації

Основні поняття: Архетип, колективне несвідоме, комплекс неповноцінності, соціальний інтерес, компенсація, вільні асоціації, перенос і контрперенос, супротив, екстраверт та інтроверт, трансформація, індивідуація.

Семінар 4. Аналітична психотерапія

Лекція 5. Характерологічний аналіз за К. Хорні.

Концепція К. Хорні і традиційний психоаналіз. Феміністичний спадок К. Хорні. Самореалізація людини як центральне поняття концепції К. Хорні . Поняття базальної тривоги як продукту культури і виховання. Невротичні прагнення людини. Оптимізація міжособистісних стосунків для входження в соціум. Невротичний захисний механізм відчуженості. Основні невротичні симптоми за К.Хорні. Аналітичний процес і психосинтез. Усаїдомлення ідеалізованого Я, Поєднання реального Я з ідеальним Я в процесі психотерапії..

Семінар 5 Характерологічний аналіз К. Хорні.

Основні поняття: психобіографія, анксіозність, перфекціонізм, відчуженість, психосинтез, ідеалізоване Я, *Реальне Я*

Змістовий модуль 3. Екзистенційно-гуманістичний напрям психотерапії

Лекція 6. Екзистенційна психотерапія та логотерапія.

Загальні екзистенційні положення на яких базується екзистенційна психотерапія. Філософські джерела екзистенційної психотерапії. Головне завдання екзистенційного аналізу. Феноменологічний аналіз структури буття. Особливості екзистенційної психотерапії. Логотерапія В.Франкла. Екзистенційний вакуум та екзистенційна фрустрація. Психопоталогія, ноогенні неврози. Категорії цінностей. Мета і завдання логотерапії. Терапевтичний процес та техніки логотерапії. Дереклексія.

Основні поняття: екзистенція, буття, логотерапія, ноогенні неврози, парадоксальна інтенція, дереклексія.

Лекція 7. Індивідуальна психотерапія.

Суть індивідуальної психотерапії. Три основні лінії індивідуальної психології А. Адлера Принципи, схеми основних напрямків вивчення дитини. Дослідження фіктивної мети і помилкових аперцептивних схем. Психотерапевтичні відносини в якості моделі для побудови пацієнтом нових соціальних зв'язків. Розвиток соціального інтересу.

Основні поняття: індивідуальна психотерапія, фармакотерапія, фізіотерапія, соціотерапія, фіктивна мета, помилкові аперцептивних схем, соціальний інтерес, особистісне зростання.

Семінар 5. Індивідуальна психотерапія

Змістовий модуль 4. Групова та сімейна психотерапія

Лекція 9. Групова та тренінгова робота у психотерапії.

Поняття про групову модель психотерапії. Організація групової психотерапії: форми організації психотерапевтичних груп, критерії відбору учасників групової психотерапії; груповий контракт. Чинники впливу групової психотерапії: спонукання надії; відчуття подібності проблем; інформаційний аспект; альтруїзм; навчання соціальних вмінь; наслідування; інтерперсональне навчання; катарсис; екзистенційні чинники. Групова динаміка, елементи групової динаміки. Фази розвитку групи: фаза орієнтації; фаза конфронтації; фаза експлорації проблем на індивідуальному та груповому рівнях; фаза завершення терапії.

Основні поняття: групова психотерапія, групова динаміка, фази розвитку групи, чинники впливу групової психотерапії.

Практичне заняття 8. Групова та тренінгова робота у психотерапії.

Лекція 10. Робота психотерапевта з сім'ями.

Закони функціонування сімейних систем. Властивості сімейної системи: особливості взаємин членів сім'ї, сімейні міфи, сімейні кордони, історія сім'ї. Методологічні принципи системної психотерапії. Техніки роботи із сім'єю: циркулярне інтерв'ю, позитивна конотація.

Основні поняття: системна психотерапія, сімейна система, сімейні кордони, особисті кордони, циркулярне інтерв'ю, позитивна конотація.

Семінар 9. Робота психотерапевта з сім'ями.

Практичне заняття 9. Робота психотерапевта з сім'ями.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	6	6	4	4	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	6	6	4	4	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	6	60	4	40	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-
		-	54	-	102	-	78	-	54
Максимальна кількість балів: 288									
Розрахунок коефіцієнта: $288 : 100 = 2,88$; $K = 2,88$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Опановуючи матеріал курсу «Основи психотерапії», студенти виконують 5 самостійних робіт, кожна з яких оцінюється максимум у 5 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи : Кількість балів за роботу під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких критеріїв:

- своєчасність виконання навчальних завдань – 1 бал;
 - повний обсяг їх виконання – 1 бал;
 - якість виконання навчальних завдань – 1 бал;
 - самостійність виконання – 1 бал;
 - творчий підхід та ініціативність у виконанні завдань – 1 бал.
- *Самостійна робота 1. Класичні напрями психотерапії.*
Завдання. Ознайомившись з відповідним теоретичним матеріалом, заповнити таблицю класичних напрямів психотерапії.
- *Самостійна робота 2. Глибинні напрями психотерапії.*

Завдання. Опрацювавши відповідну літературу за темою «Особливості різних форм психодинамічної психотерапії», переведіть основну інформацію теми у мову таблиць, схем, графіків ментальних карт.

- *Самостійна робота 3.* . Екзистенційно-гуманістичний напрям психотерапії

Завдання. Проаналізувати детальну схему основних напрямків вивчення дитини (14 пунктів) за А.Адлером.

- *Самостійна робота 4. Тренінгова робота у психотерапії.*

Завдання. Узагальнивши знання з Теми 5.2, розробити програму психологічного тренінгу психотерапевтичної спрямованості (вибір тематики - вільний) та представити її у формі таблиці.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в тестовому режимі з використанням роздрукованих завдань або їх комп'ютерного варіанту. Максимальна кількість балів за модульну роботу становить 25.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Залік.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю. Не передбачено навчальним планом.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності

E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 120 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 28 год., самостійна робота – 56 год., модульний контроль – 8 год.

Модуль	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II			Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV
Назва модуля	Вступ до психотерапії	Глибинні напрями психотерапії			Екзистенційно-гуманістичний напрям психотерапії			Групова та сімейна психотерапія
Теми лекцій	Історичні та теоретичні основи психотерапії	Психодинамічна психотерапія	Аналітична психотерапія	Характерологічний аналіз К. Хорні	Екзистенційна психотерапія та логотерапія	Індивідуальна психотерапія	Групова та тренінгова робота у психотерапії	Робота психотерапевта з сім'ями
Кількість балів за відвідування лекції	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
Теми семінарських занять	Історичні та теоретичні основи психотерапії	Психодинамічна психотерапія	Аналітична психотерапія	Характерологічний аналіз К. Хорні	Екзистенційна психотерапія та логотерапія	Індивідуальна психотерапія	Групова та тренінгова робота у психотерапії	Робота психотерапевта з сім'ями

Кількість балів за відвідування семінарів	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал
Кількість балів за роботу на семінарі	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	Модульна контрольна робота 4 (25 балів)	Модульна контрольна робота 5 (25 балів)	Модульна контрольна робота 6 (25 балів)	Модульна контрольна робота 7 (25 балів)	Модульна контрольна робота 8 (25 балів)
Підсумковий контроль	<p>Максимальна кількість балів: 288 Розрахунок коефіцієнта: $288 = 2,88 \cdot K$; $K = 2,88$</p>							

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Джейкокс Л. Г. Підтримка учнів, які зазнали травм: програма SSET: посібник / Г. Г. Джейкокс, О. К. Ленглі, Л. Д. Кріснін. – Львів: УІ КПТ, 2015. – 217 с.
2. Кириленко, Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості : навч. посіб. / Т. С. Кириленко. – К. :Либідь, 2007. – 256 с.
3. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію. Львів: Видво УКУ Свічадо. 2014 - 119 с.
4. Перша психологічна допомога: посібник. – Львів: Друкарські куншти, 2015. – 184 с.
5. Посттравматичний стрес (Управління психічного здоров'я. NeuYorkState<http://www.omh.ny.gov/omhweb/russian/booklets/ptsd.html>)
6. Протокол з діагностики та терапії ПТСР Національного інституту клінічної майстерності Великобританії (NICE). – Львів: УІ КПТ, 2015. – 64 с.
7. Сміт П. Діти і війна: навчання технік зцілення / П. Сміт, Е. Дирегров, У. Юле. – Львів: ПЗ УКУ, 2014. – 98 с.

Додаткова:

8. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 580 с.
9. Ніколаєнко, С. О. Дослідження особистісних аспектів саморегуляції у студентів ВНЗ / С. О. Ніколаєнко, О. С. Ніколаєнко // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України ; за ред.: Максименка С. Д., Карамушки Л. М. – К., 2005. – Т. 1. : Соціальна психологія. Організаційна психологія. Економічна психологія, ч. 14. – С. 120–125.
10. Характеристика бойовогостресу і бойової психічної травми // А.Г.Караян, І.В.Сиромятников. Прикладна військова психологія, 2006 (<http://medbib.in.ua/harakteristika-boevogo-stressa-boevoy.html>).
11. Циганчук, Т. В. Динаміка переживання стресу студентами: індивідуально-психологічні характеристики / Т. В. Циганчук // Актуальні проблеми психології: зб. наук.пр. / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка; за ред. Максименка С. Д.– К., 2010. – Т. X., Вип. 16. – С. 564–574.
12. Циганчук, Т. В. Основні форми прояву стресових станів у студентів/ Т. В. Циганчук // Збірка наукових праць за матеріалами XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в євроінтеграційних процесах». – К., 2008.